



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 332/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetího (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advocatius s. r. o., Palackého 12, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 20Cbi/3/2009-996 zo 6. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. novembra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a ďalších príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia ako žalobcovia sa v súdnom konaní domáhali podľa § 78 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“) vylúčenia majetku zo súpisu konkurznej podstaty úpadcu. Žalovaným bol správca konkurznej podstaty. V dôsledku spät'vzatia žaloby sťažovateľmi okresný súd uznesením z 9. decembra 2022 konanie zastavil a sťažovateľom priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Okresný súd uznesením zo 16. mája 2023 vydaným vyššou súdnou úradníčkou uložil žalovanému povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľom trovy konania vo výške 9 192,97 eur, vychádzajúc z hodnoty sporu 320 047,39 eur ako hodnoty majetku, ktorého vylúčenia zo súpisu konkurznej podstaty úpadcu sa sťažovatelia domáhali.

4. Na základe sťažnosti žalovaného okresný súd napadnutým uznesením vydaným sudcom uznesenie zo 16. mája 2023 zmenil tak, že zaviazal žalovaného spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľom trovy konania vo výške 791,23 eur. Podľa odôvodnenia napadnutého uznesenia vzhľadom na to, že predmetom konania je vylúčenie nehnuteľnosti (bytu) zo súpisu konkurznej podstaty, súd pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny postupoval podľa § 11 ods. 1 písm. a) Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a nie z hodnoty nehnuteľnosti podľa § 9 ods. 1 v spojení s § 10 ods. 2 vyhlášky. Uviedol, že žaloba o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty je žalobou podľa § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku a jej predmetom je zistenie (určenie), či žalobcovi (ne)svedčí právo vylučujúce zápis vecí do súpisu konkurznej podstaty. Skutočnosť, že ide o skrytú žalobu na plnenie, je relevantná v kontexte eventuálnej nutnosti žalobcu preukazovať naliehavý právny záujem na takomto určení, ktorý však vyplýva z osobitného predpisu (zákon o konkurze), teda je obsahom merita veci. Z uvedeného je podľa názoru súdu zrejmé, že hodnota predmetu sporu nie je v konaní o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty rozhodujúca z hľadiska účelu určovania odmeny advokáta za vykonané úkony právnej služby. Pre doplnenie poznamenal, že prerokovávaná vec bola z hľadiska predmetu sporu obdobná konaniam o vylúčenie veci z exekúcie, ktorých podstatou je rovnako odstránenie právnej neistoty v tom, či exekúcii neprekáža právo tretej osoby, ktoré nepripúšťa výkon exekučného titulu, a v ktorých sa základná sadzba tarifnej odmeny určuje z neurčitku a cena veci, o ktorej vylúčenie z exekúcie ide, nemá v konaní určujúci význam. V tejto súvislosti súd odkázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 72/2019 z 13. marca 2019.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Proti napadnutému uzneseniu o výške náhrady trov konania podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej uvádzajú tieto argumenty:

II.1. Nesprávna aplikácia a výklad právnej normy vzhľadom na ocenieľnosť predmetu konania:

6. Okresný súd zasiahol do označených základných práv sťažovateľov, keď v rozpore s platným a účinným právom aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) namiesto § 10 ods. 2 vyhlášky. Podľa sťažovateľov je odôvodnenie napadnutého uznesenia zmätočné a tvrdenia okresného súdu nemajú oporu v ustanoveniach zákona o konkurze. Žaloba o vylúčenie majetku zo súpisu konkurznej podstaty je žalobou, ktorá predstavuje skrytú žalobu na plnenie a jej účelom je získať výťažok z predaja majetku. Z uvedeného dôvodu žalovaný zverejnil v Obchodnom vestníku súpisovú hodnotu majetku sťažovateľov. Právny záujem sťažovateľov je teda rovnaký ako pri žalobách na plnenie. Ak predmetom žaloby o vylúčenie veci z oddelenej podstaty boli nehnuteľnosti, tak nepochybne ide o vydanie veci, ktorá je ocenieľná. V konaní o vylúčenie majetku zo súpisu oddelenej podstaty nejde o analógiu s konaním o vylúčenie veci z exekúcie. Vylučovacie žaloby sa spravidla opierajú o vlastnícke právo a súd o takej žalobe rozhodne tak, že buď žalobu zamietne, alebo uloží správcovi povinnosť vylúčiť určitú vec zo súpisu podstaty. Výrokom o excindačnej žalobe sa priamo nerieši vlastnícke právo k veci, avšak touto otázkou sa súd zaoberá spravidla v odôvodnení rozhodnutia ako predbežnou otázkou. Skutočným predmetom konania o vylúčenie majetku z oddelenej podstaty zabezpečeného veriteľa je získanie konkrétnej majetkovej hodnoty

pre jednu alebo druhú sporovú stranu určovacou žalobou, ktorá nemá preventívny charakter, ale charakter skrytej žaloby na plnenie.

II.2. Nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia o sťažnosti:

7. Okresný súd podľa sťažovateľov neodôvodnil, prečo považoval hodnotu veci za takú, ktorú nebolo možné vyjadriť v peniazoch. Napadnuté uznesenie okresného súdu neobsahuje žiadne skutkové a právne závery, na základe ktorých súd dospel k záveru o aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, na základe čoho ho možno označiť za zjavne neodôvodnené. Okresný súd sa nevysporiadal s podstatnými argumentmi sťažovateľov uvedenými v ich vyjadrení k sťažnosti žalovaného v súvislosti s aplikáciou § 10 ods. 2 vyhlášky v nadväznosti na ocenieľnosť predmetu konania. Uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 72/2019 z 13. marca 2019 je prekonané neskoršou judikatúrou ústavného súdu, podľa ktorej pre posúdenie hodnoty predmetu sporu nie je rozhodujúca povaha sporu, ale zistenie, čo skutočne tvorí predmet sporu.

II.3. Porušenie princípu právnej istoty:

8. Sťažovatelia poukázali na rozhodnutia v skutkovo a právne podobnej veci, a to na rozsudok okresného súdu sp. zn. 61Cbi/4/2009 z 10. novembra 2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43CoKR/21/2011 z 10. augusta 2011, a tiež odkázali na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Obo/173/2007 z 28. mája 2008.

II.4. Arbitrárnosť rozhodnutia:

9. Zmena právneho názoru okresného súdu oproti iným rozhodnutiam v skutkovo a právne rovnakých veciach bez akéhokoľvek vysvetlenia je podľa sťažovateľov zásahom do princípu právnej istoty.

II.5. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

10. V dôsledku namietaného uznesenia boli sťažovateľom priznané trovy konania v podstatne nižšej sume, než na aké mal byť žalovaný zaviazaný, čím malo dôjsť k porušeniu ich základných práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) uznesením okresného súdu o výške náhrady trov konania.

12. Vzhľadom na to, že sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania, považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len

v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, I. ÚS 630/2017, II. ÚS 495/2018, II. ÚS 255/2023). O takýto prípad vo veci sťažovateľov nejde.

13. K tvrdeniu sťažovateľov, že všeobecné súdy neodôvodnili, prečo považovali hodnotu vecí za takú, ktorú nemožno vyjadriť v peniazoch, je potrebné poukázať na bod 11 napadnutého uznesenia, kde aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky okresný súd odôvodnil práve poukázaním na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 72/2019 a uvedením jeho podstatných dôvodov (k tomu pozri bod 4 tohto uznesenia).

14. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti poukazujú na viaceré rozhodnutia ústavného súdu a všeobecných súdov, ktoré majú preukazovať dôvodnosť ich argumentácie, v zmysle ktorej sa má pri určovaní trov konania v konaní o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky, pričom vychádzajú z charakteru excindačnej žaloby, ktorú považujú za skrytú žalobu na plnenie.

15. Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Obo/7/2019 z 1. októbra 2020 a uznesenie sp. zn. 1Obdo/84/2020 z 24. novembra 2021, na ktoré sťažovatelia poukazujú, sa v rámci odôvodnenia rozhodnutia vo veci samej síce zaoberali otázkou vlastníckeho práva k spornej veci ako prejudiciálnou otázkou, avšak neriešili vyčíslenie trov konania v konaniach o vylúčenie veci zo súpisu konkurznej podstaty. Uvedené rozhodnutia nespochybňujú závery napadnutého rozhodnutia okresného súdu.

16. Sťažovatelia tvrdia, že uznesenie sp. zn. I. ÚS 72/2019 z 13. marca 2019 bolo prekonané neskoršou rozhodovacou praxou ústavného súdu, pričom poukazujú na rozhodnutia sp. zn. IV. ÚS 187/2018, sp. zn. I. ÚS 92/2020 a sp. zn. I. ÚS 111/2020. V označených rozhodnutiach sa ústavný súd zaoberal preskúmaním rozhodnutí všeobecných súdov (v konaniach o určovacích žalobách) o výške trov konania, oceníteľnosťou hodnoty predmetu sporu s ohľadom na skutočný obsah predmetu konania z hľadiska účinkov meritórneho rozhodnutia súdu. Ani jedno zo sťažovateľmi označených rozhodnutí ústavného súdu sa však netýkalo situácie rozhodovania o trovách konania v konaní o vylúčení veci z konkurznej podstaty.

17. K charakteru konania o vylúčenie veci z konkurznej podstaty ako osobitného konania podľa zákona o konkurze, jeho odlišenia od žaloby o určenie vlastníckeho práva, ako aj k potrebe vysporiadania sa s otázkou vlastníckeho práva k vylučovanej veci len ako s predbežnou otázkou v rámci rozhodovania o vylučovacej žalobe (za predpokladu, že to má pre rozhodnutie vo veci právny význam) sa už opakovane vyjadroval najvyšší súd napr. v rozsudku sp. zn. 1Obo/7/2017 z 30. januára 2018, v uznesení sp. zn. 2Obdo/75/2020 z 28. decembra 2020, v uznesení sp. zn. 2Obo/1/2021 z 28. októbra 2021, v rozsudku sp. zn. 2Obo/5/2022 z 26. apríla 2023. V niektorých starších rozhodnutiach najvyššieho súdu (napr. uznesenie sp. zn. 4Obo/173/2007 z 28. mája 2008, rozsudok sp. zn. 2Obo/123/2008 z 15. októbra 2008, rozsudok sp. zn. 4Obo/5/2014 z 19. novembra 2013) je možné stretnúť sa aj s právnym názorom, že ide o žalobu na plnenie.

18. Ústavný súd už priamo k určovaniu trov konania v takýchto veciach uviedol (I. ÚS 72/2019), že v právnej veci vylúčenia veci zo súpisu konkurznej podstaty proti správcovi ide o osobitný druh konania v zmysle § 78 zákona o konkurze, v ktorom súd nerozhoduje o vlastníctve veci, ktorá bola

do súpisu konkurznej podstaty zapísaná, ale o tom, či vec bola správcom do súpisu konkurznej podstaty zapísaná ne/oprávnene, resp. či žalobcovi svedčí alebo nesvedčí také právo k veci, ktoré vylučuje, aby predmetná vec bola do súpisu konkurznej podstaty zapísaná a následne na základe zápisu do súpisu konkurznej podstaty za podmienok stanovených zákonom o konkurze speňažená [určenie ne/existencie takéhoto práva žalobcu nie je identifikovateľné z výroku rozhodnutia (rozsudku), ale z jeho odôvodnenia, pozn.], čo predstavuje peniazmi neoceniteľnú skutočnosť, a preto základná sadzba tarifnej odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

19. Charakterom konania o vylúčenie veci z konkurznej podstaty v kontexte určenia tarifnej hodnoty veci na účel stanovenia výšky trov konania sa ústavný súd zaoberal aj nedávno, keď vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 65/2024 z 29. februára 2024 konštatoval, že účelom vylučovacej žaloby je dosiahnuť vylúčenie určitého majetku zo súpisu konkurznej podstaty a predísť jeho speňaženiu. V takomto konaní sa zisťuje, či je daný dôvod na vylúčenie majetku zo súpisu a rozhodnutím súdu sa na účely konkurzu vymedzuje príslušnosť majetku ku konkurznej podstate, resp. sporná vec sa vylučuje zo súpisu. Všeobecný súd vo vylučovacom konaní rieši výhradne otázku, či vec bola zaradená do súpisu oprávnene alebo nie. O práve založenom predpismi hmotného práva (teda o tom, kto je vlastníkom veci, ktorá bola správcom zaradená do súpisu podstaty) sa súd vyjadruje len ako o prejudiciálnej otázke v odôvodnení svojho rozhodnutia, ak to je podstatné z hľadiska rozhodnutia o vylúčení spornej veci z konkurznej podstaty. Žaloba o vylúčenie veci z konkurznej podstaty je tak svojou povahou procesnou žalobou a spravuje sa procesnými predpismi. Prípadné vyhovie žalobe nemá pre žalobcu žiadne hmotnoprávne účinky (nenadobúda vlastnícke právo k vylučovaným veciam originálnym a ani iným spôsobom). S ohľadom na túto skutočnosť potom cena veci, o ktorej vylúčenie ide, nemá v takom konaní určujúci význam.

20. V predmetnom uznesení ústavný súd poukázal aj na judikatúru najvyššieho súdu (uznesenie sp. zn. 3Obo/262/2007 z 28. októbra 2008), v ktorej sa najvyšší súd zaoberal tarifnou odmenou v konaní o vylúčenie veci z konkurznej podstaty, pričom konštatoval, že konanie o vylučovacej žalobe treba z hľadiska určenia tarifnej odmeny za úkon právnej služby považovať za také konanie, ktorého hodnotu nemožno vyjadriť v peniazoch, preto úspešnému účastníkovi patrí náhrada trov konania ako v určovacom spore s neoceniteľnou hodnotou veci. Predmetom tohto konania nie je peňažné plnenie, ale uloženie konkrétnej povinnosti. Podobný názor vyslovil najvyšší súd aj v neskorších rozhodnutiach, napr. vo veciach sp. zn. 5Obo/75/2009 z 29. apríla 2010 a sp. zn. 1Obdo/14/2012 z 15. mája 2013, v ktorých zdôraznil, že vylúčenie veci z konkurznej podstaty je osobitným konaním v zmysle ustanovení zákona o konkurze, v ktorom súd nerozhoduje o tom, kto je vlastníkom veci, ktorá bola správcom zaradená do súpisu podstaty, ale rieši výhradne otázku, či vec bola zaradená do súpisu oprávnene alebo nie. Ide teda o spor, ktorého predmet nie je ocniteľný peniazmi.

21. Ústavný súd sa s vyslovenými závermi vo veciach sp. zn. I. ÚS 72/2019 a sp. zn. II. ÚS 65/2024 stotožňuje, v celom rozsahu na ne poukazuje a ani v okolnostiach prejednávanej veci sťažovateľov nevidí dôvod sa od nich odchýliť.

22. Vychádzajúc z uvedených skutočností, podľa názoru ústavného súdu nemožno dospieť k záveru, že by uznesenie okresného súdu nezodpovedalo požiadavkám ústavnosti z hľadiska namietaného porušenia sťažovateľmi označených základných práv. Z odôvodnenia napadnutého

uznesenia je evidentné, ako okresný súd dospel k výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, namietané uznesenie nie je zjavne neodôvodnené ani arbitrárne a jeho závery zodpovedajú aktuálnej judikatúre najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu, a preto možno uzavrieť, že vo vzťahu k metodike výpočtu trov konania okresný súd zodpovedal všetky právne a skutkovo relevantné otázky a takýto postup je ústavne udržateľný. Ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

23. Ústavný súd teda pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a namietaným porušením základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

24. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2024

Peter Molnár
predseda senátu